

การพรรณนาภาษาเหมานานในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

A DESCRIPTION OF MAONAN LANGUAGE IN CHINA

เมฆม สอดส่องกฤษ

บทคัดย่อ

เหมานาน เป็นชื่อภาษาของชนกลุ่มน้อยชาวเหมานานในประเทศจีน นักวิชาการจีนจัดภาษาเหมานานไว้ในตระกูลภาษาใหญ่จีน-ทิเบต สาขาจ้วง-ต้ง แขนงต้ง-ส่วย บทความนี้นำเสนอข้อมูลทางภาษาศาสตร์ของชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมานานในประเทศจีน โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากผลงานของนักวิชาการจีน มีประเด็นสำคัญสองเรื่อง คือ 1. ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์เหมานาน และ 2. การพรรณนาทางภาษาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย (1) การจัดแบ่งตระกูลภาษา (2) ระบบเสียง (3) ระบบคำ และ (4) ระบบไวยากรณ์ จากการศึกษาพบว่ามุมมองการวิเคราะห์ภาษาเหมานานของนักวิชาการต่างชาติกับนักวิชาการจีนยังมีข้อแตกต่างกันอยู่ ที่ผ่านมานักวิชาการไทยมีส่วนใหญ่ศึกษาข้อมูลภาษาเหมานานจากผลงานของนักภาษาศาสตร์ตะวันตกและจากนักภาษาศาสตร์ไทยบ้าง แต่ยังขาดการศึกษาจากนักวิชาการจีนผู้ซึ่งเป็นพลเมืองประเทศเดียวกันกับชาวเหมานาน บทความนี้ได้นำเสนอข้อมูลภาษาเหมานานจากมุมมองของนักวิชาการชาวจีน

คำสำคัญ : เหมานาน กัม-ส่วย ภาษาตระกูลจีน-ทิเบต ภาษาตระกูลไท ภาษาไทในประเทศจีน

Abstract

Maonan is a language spoken by Maonan ethnic group in China. Chinese scholars have classified Maonan language in Sino – Tibetan language family, Zhuang-Dong branch, Dong-Sui group. This article is a linguistic description of Maonan language. The data are mainly based on Chinese scholars' research. The article presents two main issues: 1) Maonan ethnic information and 2) Maonan linguistic description including (1) language family classification (2) phonological system (3) word system (4) grammar and (5) examples of vocabulary. From the investigation, it is revealed that there are different point of view on language descriptions from the foreign and Chinese linguistics. Most Thai researchers learned

some linguistic information of Maonan language only from works of western and some Thai scholars. Without studying from Chinese scholars who are live in the same country with Maonan people. This article provides information about Maonan language from Chinese scholars perspective.

Keywords: Maonan, Kam-Sui, Sino-Tibetan language family, Tai language family, Tai language in China

บทนำ : ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์เหมานาน

ในหนังสือชื่อ สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (เมฆม, 2554, หน้า 185-190) มีข้อมูลเกี่ยวกับชาวเหมานานว่า ชาวเหมานาน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนน้อยของจีน ถิ่นฐานปัจจุบันของชาวเหมานานที่อาศัยรวมตัวกันมากที่สุดและเป็นที่ยอมรับของทางการคือ บริเวณเขตปกครองตนเองชาวจ้วง อำเภอหวนเจียง มณฑลกว่างซี (广西壮族自治区环江县 Guǎngxī Zhuàngzú zìzhìqū Huán jiāng xiàn) ซึ่งแบ่งเขตย่อยออกเป็นเขตใต้ตอนบน เขตใต้ตอนกลาง และเขตใต้ตอนล่าง (上南 Shàng nán, 中南 Zhōngnán 下南, Xià nán) ยังมีส่วนน้อยที่อาศัยอยู่ในอำเภอข้างเคียง เช่น เหอฉี (河池 Héchí) ยี่ซาน (宜山 Yíshān) นานตาน (南丹 Nándān) และตูอัน (都安 Dū'ān) ซึ่งเป็นพื้นที่ในปกครองของอำเภอปกครองตนเองชาวเยา (瑶族自治县 Yáozú zìzhìxiàn)

ภาพที่ 1 การตั้งถิ่นฐานของชนกลุ่มน้อยในประเทศจีน บริเวณที่ลูกศรชี้คือพื้นที่ที่ชาวเหมานานตั้งถิ่นฐานอยู่ สืบค้นจากเว็บไซต์คณะกรรมการสมาคมอนุรักษ์มรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีน (Wenbao, 2015)

“เหมานาน” เป็นชื่อที่ทางการจีนเรียกกลุ่มชาติพันธุ์นี้ เดิมทีใช้อักษรภาษาจีนว่า 毛难 (Máo nán) ต่อมาช่วงปี ค.ศ. 1980 ชาวเหมานานขอเปลี่ยนอักษรมาเป็น 毛南 ซึ่งออกเสียงเหมือนกัน เนื่องจากเห็นว่า อักษร 难 nán แปลว่า ความทุกข์ยากลำบาก แต่อักษร 南 nán แปลว่า ทิศใต้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์มากกว่า สำหรับนักวิชาการที่รู้ภาษาจีน หากจะสืบค้นหาข้อมูลของภาษา เหมานานสามารถใช้คำค้นสองคำ คือ 毛难 หรือ 毛南 ชาวเหมานานพัฒนาแตกสาขามาจากชนร้อยเผ่าที่ ชื่อว่า ป้ายเยว่ (百越 Bǎiyuè) ยุคก่อนสมัยถังคือกลุ่มชนชื่อ เหลียว (僚 Liáo) ในสมัยซ่ง หยวน และหมิง เรียกชื่อว่า หลิง (伶 Líng) ชนเผ่าเหล่านี้คือบรรพบุรุษยุคแรกๆ ของชาวเหมานาน

ปัจจุบันชื่อเรียกชาวเหมานานมีสองชื่อ คือ “อาหนาน” เป็นชื่อที่เรียกตนเอง และ “เหมานาน” เป็นชื่อที่ผู้อื่นเรียก มีรายละเอียดดังนี้

ชื่อที่ชาวเหมานานเรียกตัวเอง เรียกว่า “อาหนาน” (阿难 Ā'nán) หรือ “อ้ายหนาน” /ai1 na:n6/ (艾南 Ài nán) คำพยางค์แรกแปลว่า “คน” ส่วนพยางค์ที่สองเป็นชื่อเฉพาะสำหรับเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และใช้เป็นชื่อภาษา พิจารณาจากการตั้งถิ่นฐานจะเห็นว่าศูนย์กลางที่มีชนเผ่าเหมานานอาศัยอยู่คือ ภูเขาเหมานาน (茅难山 Máo nán shān) ตั้งอยู่ทางใต้ของอำเภอหวนเจียง (环江 Huánjiāng) พงศาวดารภาษาจีนที่บันทึกไว้ในสมัยซ่งระบุว่า พื้นที่ปัจจุบันของอำเภอหวนเจียง (环江 Huán jiāng) มณฑลกว่างซี (广西 Guǎngxī) มีชื่อเรียกหมู่บ้านที่ออกเสียงใกล้เคียงกับชื่อชนเผ่าเหมานาน เช่น เหมานาน (茆难, 茅难 Mǎotān, Mǎotān) เม่าหนาน (冒南 Mào nán) (Liang Min, 1980) เมื่อพิจารณาจากชื่อชนเผ่าต่างๆ ในสมัยโบราณ ก็พบว่ามีคำเรียกชื่อชนเผ่าเป็นชื่อเดียวกันกับชื่อถิ่นที่อยู่อาศัย จึงสันนิษฐานว่า ชื่อ “หนาน” เป็นคำที่ได้มาจากถิ่นที่อยู่ ส่วน “อ้าย” แปลว่าคน คำเรียกที่ชาวเหมานานเรียกตัวเองว่า “อ้ายหนาน” จึงหมายถึง “คนหนาน” นอกจากนี้ยังพบอีกว่าคำที่ชาวเหมานานเรียกกลุ่มชาติพันธุ์อื่นจะขึ้นต้นด้วย “อ้าย” เช่นกัน เช่นเรียกชาวจ้วงว่า “อ้ายอี” เรียกชาวจีนก็จะเรียกว่า “อ้ายจิน” เป็นต้น¹

ชื่อที่ชาวฮั่นเรียก คือ เหมานาน ชาวฮั่นเรียกตามเสียงที่ได้ยินโดยใช้อักษรจีนเขียนว่า 毛难 หรือ 毛南 อักษรสองตัวนี้ออกเสียงเหมือนกันว่า Máo nán ส่วนชื่อที่ชาวจ้วงเรียกคือ ปู้หนาน ชื่อนี้มีนัยสำคัญคือ การเรียกชื่อชนเผ่าของชาวจ้วงจะมีคำว่า “ปู้” นำหน้า จากการพิจารณาระบบเสียงจะเห็นว่า ภาษาจ้วงส่วนใหญ่เป็นภาษาไทกลุ่มเสียง /p/ (มีบางสำเนียงภาษาถิ่นที่เป็นกลุ่มเสียง /ph/) เมื่อเทียบกับภาษาไทกลุ่มเสียง /ph/ ก็จะตรงกับคำว่า “ผู้” ซึ่งหมายถึง “คน” ดังนั้นคำเรียกชื่อที่มีคำว่า “ปู้” นำหน้านั้น สันนิษฐานว่าเป็น

¹ คำนี้น่าสนใจ เนื่องจากมีคำเรียกชื่อภาษาตระกูลไทหรือชนเผ่าไท มีคำเรียกว่า /ai/ นำหน้า เช่น อ้ายตน (ภาษาตระกูลไทในอินเดีย) อ้ายจาม (ภาษาตระกูลไทในประเทศจีน) รวมไปถึงชื่อเรียกอาณาจักร “อ้ายลาว” และ “อ้ายไต” ซึ่งเป็นชื่อของอาณาจักรไทเดิมที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ชนชาติไทยด้วย นอกจากนี้เมื่อเทียบกับคำว่า “อันหนาน” หรือ Annam ซึ่ง “เป็นชื่อเรียกดินแดนของชาวเวียดนามที่แพร่ขยายออกมาจากบริเวณเดิมแถบลุ่มแม่น้ำแดงและแม่น้ำดำ ซึ่งเคยถูกปกครองในฐานะมณฑลหนึ่งของจีน” (สุพรรณิ, 2539, หน้า 179 – 183.) อาจจะเป็นชื่อที่พ้องกันโดยบังเอิญ หรือมีความเกี่ยวข้องกัน ก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาต่อไป

คำเรียกที่ชาวจ้วงหมายถึง “ผู้” ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในแต่ละพื้นที่นั่นเอง กลับมาพิจารณาภาษาเหมานาน คำที่ตรงกับคำว่า “ผู้” ในภาษาเหมานานออกเสียงว่า “เหมา” ดังนั้น ปู้หนาน และ เหมานาน ก็หมายถึง “คนหนาน” นั่นเอง

มีอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในมณฑลกุ้ยโจว คือชาวหยางหวง(佯僮Yáng huáng) รัฐบาลมณฑลกุ้ยโจวประกาศอย่างเป็นทางการในเอกสารราชการลงวันที่ 27 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2523 ว่ากลุ่มชาติพันธุ์หยางหวงที่อาศัยอยู่ในอำเภอตูซาน(独山Dú shān) อำเภอฮุยซู่(惠水Huì shuǐ) อำเภอผิงถาง(平塘Píngtáng) เป็นสมาชิกของชนกลุ่มน้อยเผ่า “เหมานาน” (อ้างใน Liu Shibin,2009,p.33-36) แต่นั่นเป็นเพียงการจัดระเบียบการปกครองชนกลุ่มน้อยของทางราชการเท่านั้น ในความเป็นจริงแล้วหากพิจารณาในทางภาษาศาสตร์จะเห็นว่า แม้ว่าภาษาเหมานานกับภาษาหยางหวงจะจัดเป็นภาษาในแขนงตั้ง-ส่วยเหมือนกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบรายละเอียดกันแล้วกลับมีความแตกต่างกันมาก อาจจะมากเสียยิ่งกว่าความแตกต่างของภาษาจ้วงกับภาษาเหมานานเสียอีก จึงมีความจำเป็นที่นักภาษาศาสตร์ต้องแยกภาษาหยางหวง ออกจากภาษาเหมานาน ในช่วงปี 1965 เป็นต้นมา ด้วยเหตุที่ภาษาหยางหวงมีจำนวนผู้พูดน้อยมากเพียงสองสามหมู่บ้านเท่านั้น ซึ่งอยู่ในภาวะใกล้สูญหาย จึงมีนักภาษาศาสตร์เขียนรายงานภาษานี้ออกมาให้ได้ทราบ เช่น Li Fanggui(1966) เรียกชื่อภาษานี้ว่า T'en ส่วนโอดีกูร์ต (Haudricourt,A.G.1967,อ้างใน สุริยา รัตนกุล,2548,หน้า126-130) เรียกว่า Then สุริยา รัตนกุล(2548,หน้า126-130) เรียกว่า เท็น ซึ่งเป็นชื่อที่ชาวหยางหวงเรียกตัวเอง ในขณะที่เอกสารภาษาจีนรายงานว่าชนกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า /ai¹ ra:u¹/ แปลว่า “หมู่คนพวกเรา” หรือ “คนพื้นถิ่น” ยังมีชาวหยางหวงบางส่วนที่เรียกตัวเองว่า /ai¹ tʰəŋ¹/ แปลว่า “คนถิ่น” ชาวปู้อี้เรียกว่า /pu roŋ/ ชาวอีเรียกว่า /ja lai/³ ต่อมาวงการวิชาการภาษาศาสตร์ของจีนก็มีการศึกษาภาษาหยางหวงมากขึ้น และมีผลงานรายงานให้กับวงวิชาการของจีนจำนวนนับสิบเรื่อง ที่สำคัญคืองานวิจัยของโปเหวินเจ้อ เรื่อง “การศึกษาวิจัยภาษาหยางหวง” (Bo Wenzhe,1997)

รายงานเมื่อปี 1980 มีประชากรชาวเหมานาน 3 หมื่นกว่าคน(Liang Min,1980,p.1) และการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 (เมฆม,2554,หน้า 186) มีชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมานานจำนวน 7.5 หมื่นคน มีถิ่นฐานอยู่ในมณฑลกวางซี รวมกับชาวหยางหวงในมณฑลกุ้ยโจว อีก 2 หมื่นกว่าคน ปัจจุบันชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมานาน มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้นราวแสนกว่าคน

² จะเห็นว่าชื่อเรียกของชาวหยางหวงก็มีคำว่า “อ้าย” นำหน้าเหมือนกับชาวเหมานาน ที่น่าสนใจคือมีคำว่า /ai¹ ra:u¹/ ซึ่งพ้องกับคำเรียกชื่ออาณาจักร “อ้ายลาว” เป็นประเด็นที่นักประวัติศาสตร์น่าจะได้ศึกษาต่อไป

³ ผู้เขียนขอบันทึกไว้เป็นข้อสังเกตเพื่อเป็นหัวข้อในการศึกษาต่อไปว่า ชาวหยางหวงที่ชาวอีเรียกว่า /ja lai/ นี้ จะเกี่ยวข้องกับกลุ่มชนที่พูดภาษา “จาราย” ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนน้อยกลุ่มใหญ่ในภาคกลางของเวียดนามหรือไม่ เนื่องจากภาษาจารายจัดอยู่คนละตระกูลกับภาษาหยางหวง คือจัดอยู่ในภาษากลุ่มมาลาโย-โพลีเนเซีย แต่เมื่อพิจารณาต่อไปอีกถึงชื่อเรียก “อันหนาน หรือ อันนัม” ซึ่งเป็นชื่อเรียกดินแดนภาคกลางของเวียดนามก็เป็นชื่อเดียวกันกับที่ชาวเหมานาน-หยางหวงเรียกตัวเอง จึงน่าสนใจว่าอาจจะมีความเกี่ยวข้องกันอยู่

เนื่องจากชาวเหมานานอาศัยอยู่รวมกันเป็นหลักแหล่งแน่นนอนไม่กระจัดกระจายมาก ทำให้ภาษาพูดมีความเป็นเอกภาพ ไม่มีภาษาถิ่น ไม่มีตัวอักษร แต่ด้วยเหตุที่อาศัยอยู่ในแวดล้อมของกลุ่มชนที่มีประชากรมากกว่าอย่างชาวจ้วงและชาวจีน ชาวเหมานานปัจจุบันจึงพูดภาษาจ้วงและภาษาอื่นได้ และใช้ภาษาดังกล่าวเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันกับชนเผ่าอื่น ในทางกลับกันชาวจีนและชนเผ่าอื่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนเหมานานก็สามารถพูดภาษาเหมานานได้ และใช้เป็นภาษากลางติดต่อสื่อสารกับชาวเหมานานเช่นกัน สถานการณ์ทางภาษาเช่นนี้ทำให้เกิดการสัมผัสภาษาอย่างต่อเนื่อง ภาษาเหมานานจึงได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นและจ้วงมาก

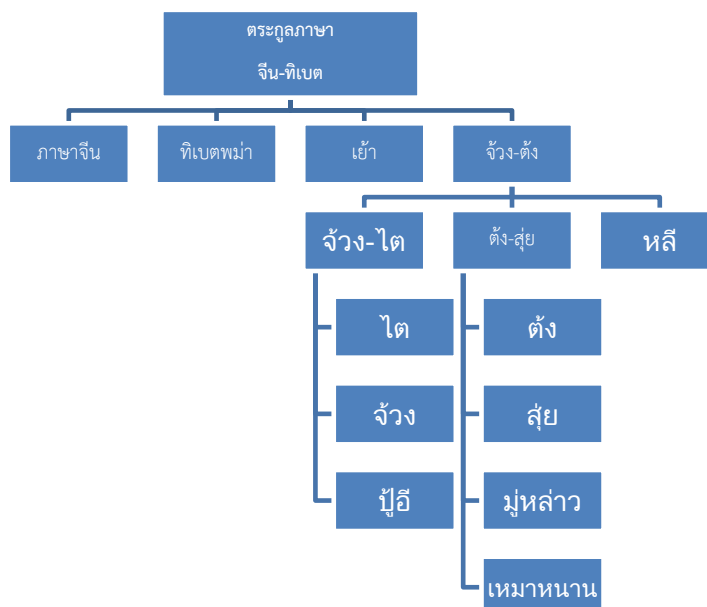
การพรรณนาภาษาเหมานานในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1980 ที่มีรายงานพรรณนาภาษาเหมานานชื่อ 《毛难语简志Máonán yǔ jǐǎn zhi》“ปริทรรศน์ภาษาเหมานาน” ผู้เขียนชื่อเหลียงหมิ่น (Liang Min.1980) ออกมาให้ นักภาษาศาสตร์ได้อ่านแล้ว ก็มีผลงานของ Jerold A. Edmonson และ Yang Quan (1988,pp.143-166) อีกหนึ่งเรื่อง จากนั้นมาจนถึงปี ค.ศ.2006 จึงได้มีผลงานเกี่ยวกับภาษาเหมานานเรื่องหนึ่งคือ 《毛南语动词研究Máonán yǔ dòngcí yánjiū》“การศึกษาวิจัยคำกริยาภาษาเหมานาน” ผู้เขียนชื่อ จางจิ่งหนี่ (Zhang Ningni,2006) ต่อมาเมื่อนักวิชาการชาวจีนคือ ศาสตราจารย์ลูเทียนเฉียว (陆天桥Lù Tiānqiáo) มีโอกาสไปศึกษาปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น และระดับหลังปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยเจมส์คุก(James Cook University) ปัจจุบันเป็นศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัยครุศาสตร์เจียงซู นักวิจัยท่านนี้ได้เดินทางไปอยู่ในชุมชนชาวเหมานานเป็นเวลากว่าหนึ่งปีเพื่อเก็บข้อมูลทางภาษา มีผลงานเกี่ยวกับภาษาตระกูลกัม-ไต รวมทั้งภาษาเหมานานหลายเรื่อง ที่สำคัญคือ A Grammar of Maonan (Tian Qiao Lu.2008a.) เขียนเป็นภาษาอังกฤษ ตีพิมพ์โดย Universal Publishers ทำให้วงการภาษาศาสตร์ได้มีข้อมูลศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาษาเหมานาน นอกจากนี้แหล่งสืบค้นข้อมูลภาษาเหมานานอีกที่หนึ่งคือ เว็บไซต์ชื่อ Maonan Space เป็นเว็บไซต์ที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์เหมานานที่ครบถ้วน โดยเฉพาะด้านภาษา มีการบันทึกเสียงคำภาษาเหมานาน สามารถเปิดฟังเสียงพูดได้ มีคำอธิบายสองภาษาคือ ภาษาอังกฤษและภาษาจีน เข้าถึงได้ทาง <http://maonan.org/index.asp> (Tian Qiao Lu,2008b.) Webmaster ก็คือ ศาสตราจารย์ลูเทียนเฉียวที่กล่าวถึงข้างต้น ผู้เขียนจะดำเนินการเรียบเรียงบทความฉบับนี้ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากรายการที่ได้กล่าวถึงข้างต้นนี้เป็นหลัก ในลำดับต่อไป จะได้อธิบายรายละเอียดของภาษาเหมานาน เรื่อง การจัดแบ่งตระกูลภาษา ระบบเสียง ระบบคำและระบบไวยากรณ์ ดังต่อไปนี้

1. การจัดแบ่งตระกูลภาษา

จากการเปรียบเทียบลักษณะทางภาษาพบว่า ลักษณะบางประการ เช่น ระบบเสียง คำ ไวยากรณ์ของภาษาเหมานานสอดคล้องกับภาษาตังและภาษาซู่ แต่ก็ยังมีลักษณะบางประการที่สอดคล้องกับภาษาจ้วงและภาษาปู้อี้ ทำให้ความสัมพันธ์ของลักษณะทางภาษาของภาษาเหมานานกับสมาชิกในภาษาแขนงต่างๆ

ค่อนข้างซับซ้อนและสับสน แต่หากยึดเกณฑ์วงศ์คำศัพท์เป็นหลัก จะพบว่าภาษาเหมาหนานใกล้เคียงกับแขนงตั้ง-ส่วยมากที่สุด นักวิชาการจีนแต่เดิม เช่น Yu Cuirong and Luo Meizhen.(1979), Wei Qingwen and Tan Guosheng.(1980), Yu Cuirong(1980) Liang Min.(1979), Zhang Junru.(1980) ,Liang Min.(1980) ,Wang Jun and Zheng Guoqiao.(1979), Ou Yang Jueya and Zheng Yiqing.(1979) จึงจัดภาษาเหมาหนานไว้ในตระกูลจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง (ภาษาจีนเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ต้ง-ไท) แขนงตั้ง-ส่วย ในขณะที่ปัจจุบันแนวคิดเรื่องภาษากัม-ส่วยเป็นที่ยอมรับมากขึ้น ผลงานระยะหลังของจีนจึงมีบางชิ้นที่จัดภาษาเหมาหนานไว้ในตระกูลกัม-ไท(ตรงกับที่ภาษาจีนเรียกว่า จ้วง-ต้ง หรือ ต้ง-ไท) สาขากัม-ส่วย เกี่ยวกับชื่อเรียกเหล่านี้ ความจริงแล้วก็เป็นเรื่องเดียวกัน เพราะ “กัม” ก็คือ “ต้ง” สาขาท้ง-ส่วยที่จีนจัดไว้แต่ดั้งเดิมคือ กัม-ส่วย และต้ง-ไท ที่จีนพูดถึง คือ กัม-ไท เพื่อไม่ให้สับสน ในที่นี้จะเรียกตามภาษาจีน กัม-ไท = ต้ง-ไท(侗台 Dòng tái) / กัม -ส่วย = ต้ง-ส่วย (侗水 Dòng shuǐ) ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 การจัดแบ่งตระกูลภาษาตามทัศนะของนักวิชาการจีน(ผู้เขียนสร้างขึ้นจากคำอธิบายการจัดแบ่งตระกูลภาษาของ LiangMin and Zhang Junru: 1996)

ลักษณะเด่นที่ภาษาเหมาหนานสอดคล้องกับภาษาอื่นๆที่เป็นสมาชิกในสาขาท้ง-ส่วย มีดังนี้

1. มีระบบเสียงสอดคล้องกับภาษาในตระกูลเดียวกัน และมีเสียงพยัญชนะจำนวนมาก
2. มีระบบเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งเสียงวรรณยุกต์สัมพันธ์กับเสียงสระสั้น-ยาว และการมีหรือไม่มีพยัญชนะท้ายเป็นลักษณะสำคัญของภาษา

3. มีหางสระ⁴ ทั้งที่เป็นอัมสระและพยัญชนะ ได้แก่ /i,u,m,n,ŋ,p,t,k/
4. มีคำศัพท์ร่วมเชื้อสายกับภาษาตระกูลเดียวกัน มีวิธีการประสมคำ การใช้คำลักษณนามและคำทางไวยากรณ์ต่างๆ สอดคล้องกับภาษาในตระกูลเดียวกัน
5. การเรียงลำดับทางไวยากรณ์เป็นแบบ [S.V.O] การขยายความวางส่วนขยายต่อจากคำหลักไปข้างหลังเหมือนกับภาษาในตระกูลเดียวกัน

ในการพรรณนาภาษาในบทความนี้ เนื่องจากคำภาษาเหมาหนานมีทั้งคำเฉพาะเผ่าพันธุ์ คำร่วมเชื้อสายในตระกูลไท มีบางคำพ้องกับภาษาไทยถิ่นต่างๆ และคำพ้องที่คล้ายกับภาษาจีน ตลอดทั้งบทความนี้หากพบคำประเภทย่อยจะได้ทำอธิบายไว้ โดยใช้รูปแบบดังนี้ ภาษาจีน (จ.= คำจีน พินอิน, ความหมาย) ภาษาไทย (ท.= คำ, ความหมาย) ภาษาไทยถิ่นอีสาน (อ.= คำ, ความหมาย) ภาษาไทยถิ่นเหนือ (น.= คำ, ความหมาย) ซึ่งในการระบุความหมายของคำนั้น หากมีความหมายต่างกันจะระบุความหมายของภาษาที่นำมาเปรียบเทียบ หากมีความหมายเหมือนกันก็จะไม่ระบุความหมาย

2. ระบบเสียง

ในหนังสือ “ปริทรรศน์ภาษาเหมาหนาน” (Liang Min, 1980, p.4 – 13) รายงานการวิเคราะห์ระบบเสียงภาษา เหมาหนานดังนี้

2.1 พยัญชนะ ระบบเสียงของภาษาเหมาหนานสอดคล้องและใกล้เคียงกับภาษาดังมากที่สุด มีลักษณะเด่นดังนี้

- (1) มีการเปรียบเทียบของพยัญชนะเสียงไม่ก้องกับเสียงก้องชัดเจน เช่น /s-z, w-v, t-d, p-b/ ณะเดียวกัน ในกลุ่มพยัญชนะเสียงก้องก็ยังมีเปรียบเทียบกันเองอีกสองชุด ระหว่างพยัญชนะเสียงก้องปกติ กับพยัญชนะเสียงก้องที่มีเสียงก้องอ่อนนำอีกชั้นหนึ่ง คือ ชุดเสียงกักที่มีเสียงนาสิกนำ ได้แก่ /^mb, ⁿd, ^ŋq/ (เป็นลักษณะที่มีในภาษาส่วย) และชุดเสียงที่นำด้วยเสียงกักที่เสี้ยนเสียง ได้แก่ /^ʔb, ^ʔd/ (เป็นลักษณะที่มีในภาษาจ้วง ปู้อีและส่วย) ทำให้พยัญชนะที่เกิดจากฐานกรณ์เดียวกันในภาษาเหมาหนานมีได้มากที่สุด 4 เสียง คือ เสียงไม่ก้อง เสียงก้องปกติ และเสียงก้องที่มีเสียงอื่นนำ 2 แบบ เช่น /p, b, ^mb, ^ʔb/ , /t, d, ⁿd, ^ʔd/ (ดูคำอธิบายเพิ่มเติมท้ายตารางพยัญชนะ และบทสรุปเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของระบบเสียงก้องภาษาเหมาหนานเปรียบเทียบกับภาษาในสาขาดัง-ส่วย ตอนท้ายบทความ)

⁴ เกี่ยวกับคำศัพท์นี้ มีความจำเป็นต้องอธิบายดังนี้ ตามหลักทางภาษาศาสตร์จีน ส่วนที่อยู่ถัดจากพยัญชนะต้นนับเป็นเสียงสระทั้งหมด เช่น คำว่า tian เสียง /t/ เป็นพยัญชนะต้น เสียงสระทั้งหมดของคำนี้คือ /iian/ ในสระทั้งหมดของคำนี้ เสียง /i/ เป็นหัวสระ (韵头 yùntóu) เสียง /a/ เป็นท้องสระ (韵腹 yùn fù) และเสียง /n/ เป็นหางสระ (韵尾 yùn wěi) เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบแนวคิดการวิเคราะห์ตามแนวทางภาษาศาสตร์จีน จึงจะเรียกตามที่นักวิชาการจีนใช้

(2) มีเสียงพยัญชนะนาสิกสองชุด คือ ชุดเสียงนาสิกปกติ ได้แก่ /m,n,**๓,๓**/ สอดคล้องกับภาษาจ้วงและ ปู้ฮ้อและชุดเสียงนาสิกที่มีเสียงกักน้ำ /ʔm, ʔn, **ʔ๓, ʔ๓**/ สอดคล้องกับภาษาส่วย

(3) มีเสียงพยัญชนะที่ใช้ลิ้นส่วนหน้าได้แก่ /c,ch, **๓,๓**/ สอดคล้องกับเสียงพยัญชนะ /**ṣ,ṣh, ๓,๓** / ในภาษาส่วย

(4) มีการเปรียบเทียบของชุดพยัญชนะเสียงพ่นลมกับเสียงไม่พ่นลม /p ph, t th, c ch, k kh/

(5) มีเสียงพยัญชนะเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก⁵ ภาษาจีนเรียกว่า 唇化声母 Chún huà shēngmǔ ได้แก่พยัญชนะที่มีการออกเสียงฐานกรณ์ของพยัญชนะเดิมแล้วเลื่อนไปริมฝีปาก คล้ายกับพยัญชนะควบกล้ำ /kw-,khw-/ ในภาษาไทย

(6) มีเสียงพยัญชนะเปลี่ยนเป็นเพดาน ภาษาจีนเรียกว่า 腭化声母 È huà shēngmǔ ได้แก่พยัญชนะที่มีการออกเสียงฐานกรณ์ของพยัญชนะเดิมแล้วเลื่อนไปเพดาน เสียงชนิดนี้คล้ายกับการออกเสียงภาษาไทย /phj,sj/

ภาษาเหมานานมีเสียงพยัญชนะต้น 66 เสียง แบ่งเป็น 1. เสียงพยัญชนะเดี่ยว 37 เสียง 2. เสียงพยัญชนะเปลี่ยนเป็นเพดาน 16 เสียง และ 3. เสียงพยัญชนะเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก 13 เสียง ดังข้อมูลในตารางต่อไปนี้

พยัญชนะเดี่ยว												
p	ph	m _b	b			m	ʔm		f	v	w	ʔw
t	th	n _d	d	ts	tsh	n	ʔn	l	s	z		
c	ch	n _ḍ				๓	ʔ๓		๓		j	ʔj
k	kh	๓g				๓	ʔ๓					
ʔ									h	ḥ		
พยัญชนะเปลี่ยนเป็นเพดาน												
pj	phj	m _{bj}	bj			mj			fj	vj		
tj	thj	n _{dj}	dj	tsj	tshj	nj		lj		zj		

⁵ เสียงพยัญชนะแบบนี้ในหนังสือ “นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ : ภาษาตระกูลไท” (สุริยา,2548,หน้า134) เรียกว่า “เสียงรอง” (secondary articulations) เป็นลักษณะของการออกเสียงรองเสริมกับการออกเสียงหลัก เสียงที่ภาษาจีนเรียกว่าพยัญชนะชุดเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก คือ labialization เป็นการออกเสียงแบบท่อนปากไปพร้อมกัน และ เสียงที่ภาษาจีนเรียกว่าพยัญชนะชุดเปลี่ยนเป็นเพดาน คือ palatalization เป็นการออกเสียงแบบยกลิ้นส่วนหน้าไปพร้อมกัน

พยัญชนะเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก												
tw			dw	tsw	tshw			lw	sw			
cw								ɕw			jw	
kw	khw	ŋw				ŋw						

ตารางที่ 1 เสียงพยัญชนะภาษาเหมาหนาน

ลักษณะเฉพาะของเสียงพยัญชนะ

1. พยัญชนะเสียงก้อง /ʔb, ʔd/ แม้จะมีบางคำที่ออกเสียงแบบมี /ʔ/ นำหน้าก็ตาม แต่ก็ไม่ค่อยชัดเจนมากนัก มักพบในกลุ่มผู้สูงอายุและเป็นเพียงบางคน บางคำเท่านั้น ที่สำคัญคือไม่มีการเปรียบเทียบทางความหมายกับ /ᵐb, ᵐd/ และไม่เปรียบต่างกับ /b,d/ ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ในกลุ่มเสียงก้องอื่น คือ /ᵐd, ᵐg/ ก็ไม่ปรากฏว่ามีเสียง /ʔd, ʔg/ จึงวิเคราะห์ให้ /ʔb, ʔd/ เป็นเสียงก้องปกติ /b,d/
2. มีเสียงบางเสียงเป็นเสียงที่พบเฉพาะในคำยืมจากภาษาจีนเท่านั้น ได้แก่ พยัญชนะเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก /khw,tsw,tshw, ɕw/ และพยัญชนะเปลี่ยนเป็นเพดาน /tshj/
3. เสียง /h,ɦ/ หากพิจารณาคำศัพท์เฉพาะเผ่าพันธุ์ พบว่าเป็นเพียงเสียงแปรเท่านั้น ไม่เปรียบเทียบทางความหมาย แต่หากพิจารณาคำยืมจากภาษาจีนเกิดการเปรียบเทียบจึงตัดสินใจให้มีเสียง/h,ɦ/ เช่นคำว่า /ɦe2/ “ฉัน” /hɔ3/ “ไฟ” (คำยืมจากภาษาจีน 火huǒ)

2.2 เสียงสระ ภาษาเหมาหนานมีสระเดี่ยว และสระประสม ซึ่งสระประสมแบ่งได้สามแบบคือ สระประสมกับทางสระที่เป็นอັตสระ สระประสมกับทางสระที่เป็นพยัญชนะนาสิก /m,n,ŋ/ และสระประสมกับทางสระที่เป็นพยัญชนะเสียงกัก/p,t,k/ นอกจากนี้มีทางสระนาสิกที่เกิดเป็นพยางค์ได้ด้วยตัวเองอีก 1 เสียง คือ /ŋ/ รวมทั้งสิ้นมีเสียงสระจำนวน 86 เสียง ดังนี้

สระเดี่ยว	ทางสระ								
สระเดี่ยว	สระเดี่ยว	อັตสระ		นาสิก			เสียงกักไม่ระเบิด		
a		a:i	a:u	a:m	a:n	a:ŋ	a:p	a:t	a:k
	aɯ	ai	au	am	an	aŋ	ap	at	ak
ɛ			ɛu		ɛn	ɛŋ	ɛp		ɛk
e			eu	em	en	eŋ	ep	et	ek

i			i:u	i:m	i:n	i:ŋ	i:p	i:t	i:k
				im	in	iŋ	ip	it	ik
ɔ		ɔ	ɔ:m	ɔ:n	ɔ:ŋ	ɔ:p	ɔ:t	ɔ:k	
					ɔŋ				ɔk
o		oi	om	on	oŋ	op	ot	ok	
u		u:i	u:m	u:n			u:t		
				un	uŋ		ut	uk	
ə					ə:ŋ		ə:t		
			əm	ən	əŋ	əp	ət	ək	
y									
ɿ									
ʌ									
ŋ									

ตารางที่ 2 เสียงสระภาษาเหมาหนาน

ลักษณะเฉพาะของเสียงสระ

- สระเดี่ยวบางครั้งออกเสียงสั้น บางครั้งออกเสียงยาว แต่ไม่มีการเปรียบเทียบทางความหมาย การออกเสียงคำหนึ่งคำที่เป็นสระเดี่ยว ออกเสียงสั้นก็ได้เสียงยาวก็ได้ ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง
- มีสระบางเสียงจะออกเสียงยาวเมื่อเกิดกับหางสระ แต่ก็ไม่เปรียบต่างกับสระเสียงสั้น เช่น / i:u,u:i, ɔ:m / ไม่มีคู่เปรียบต่างกับสระเสียงสั้น / iu,ui,ɔm /
- สระ /ɛ,e,o,ə/ เมื่อเกิดกับหางสระ ไม่มีสระเสียงยาว มีเพียงเสียงสั้น
- สระ /a/ เมื่อมีหางสระ(ใช้สัญลักษณ์+) จะมีการเปรียบเทียบของเสียงสั้นและเสียงยาวครบทั้งชุด คือสระประสม /a:+,i:+/ มีคู่เปรียบต่างกับสระเสียงยาว /a+,i+/
 5. สระทุกเสียง ยกเว้น /y, ɿ, ʌ, ŋ/ เกิดกับหางสระได้ แต่ก็ไม่ครบทั้งชุดหางสระ มีเพียงเสียง /a/ เท่านั้นที่สามารถเกิดกับหางสระได้ครบชุด
- เสียงสระ /y, ɿ, ʌ, ŋ/ มีเพียงสระเดี่ยว ไม่มีหางสระ ในจำนวนนี้ สระ /ʌ/ เป็นหางสระของสระ /a/ ได้เสียงเดียว ส่วนเสียงสระ /y, ɿ / เป็นสระที่ปรากฏเฉพาะในคำยืมภาษาจีน

2.3 เสียงวรรณยุกต์ ตามหลักภาษาศาสตร์จีนแบ่งวรรณยุกต์เป็นสองแบบคือ วรรณยุกต์ในคำสระเปิด⁶ คือ คำที่มีสระเดี่ยว คำที่มีหางสระเป็นอัมสระ และคำที่มีหางสระเป็นเสียงนาสิก กับอีกประเภทหนึ่งคือ วรรณยุกต์ในคำสระปิด ได้แก่ คำที่มีหางสระเป็นเสียงกัก /p,t,k/ จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแบ่งเสียงวรรณยุกต์ในภาษาเหมาหนานได้ 8 เสียง แบ่งเป็นวรรณยุกต์สระเปิด 6 เสียง และวรรณยุกต์สระปิด 2 เสียง นอกจากนี้ในกลุ่มวรรณยุกต์สระปิด ยังมีความแตกต่างของความสั้นยาวของเสียงสระอีกด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เลขกำกับเสียง	เสียงสระ	ระดับเสียง	ตัวอย่างคำศัพท์	
เสียงที่ 1		42	ma1	หมา
เสียงที่ 2		231	ma2	ลีน
เสียงที่ 3		51	?ma3	อ่อน
เสียงที่ 4		24	la:k8 ma4	ลูกกระสุน (ลูกหมาก)
เสียงที่ 5		44	?ma5	หลัง
เสียงที่ 6		213	ma6	ป้อน
เสียงที่ 7	สระสั้น	55	pak7	ทิศเหนือ
	สระยาว	44	pa:k7	ปาก
เสียงที่ 8	สระสั้น	23	la:k8 pak8	หัวผักกาด
	สระยาว	24	la:k8 pa:k8	ลูกเห็บ

ตารางที่ 3 เสียงวรรณยุกต์ในภาษาเหมาหนาน

ลักษณะเด่นของเสียงวรรณยุกต์

1. จากตารางเสียงวรรณยุกต์ จะเห็นว่ามีเสียงวรรณยุกต์ซ้ำกันอยู่สองคู่ คือ เสียงที่ 4 ซ้ำกับเสียงที่ 8 สระยาว คือ /24/ และเสียงที่ 5 ซ้ำกับเสียงที่ 7 สระยาว
2. เสียงวรรณยุกต์ที่ 7 สระสั้น /55/ และสระยาว /44/ ใกล้เคียงกันมาก ในขณะที่วรรณยุกต์ที่ 8 สระสั้น/23/ สระยาว/24/ ก็ใกล้เคียงกันมาก จึงตัดสินใจใช้เลขวรรณยุกต์กำกับเป็นเสียงเดียวกันคือ 7 และ 8
3. พบลักษณะของวรรณยุกต์สนธิ (Tone sandhi) คือ

- เมื่อมีวรรณยุกต์เสียงที่ 5 /44/ อ่านต่อกันสองคำ พยางค์ที่หนึ่งจะเปลี่ยนเป็นเสียงกลางระดับ/33/ ตัวอย่างคำเช่น /ta44 ?ŋam44/ “กลางคืน” ออกเสียงเป็น [ta33 ?ŋam44]

⁶ ตามหลักภาษาศาสตร์ไทย เรียกพยางค์ที่มีสระเดี่ยว มีหางสระเป็นอัมสระ และมีหางสระเป็นเสียงนาสิกว่า “พยางค์เป็น” ส่วน พยางค์ที่มีหางสระเป็นเสียงกัก เรียกว่า “พยางค์ตาย” เพื่อให้เข้าใจแนวคิดการวิเคราะห์ตามหลักภาษาศาสตร์จีน จึงจะเรียกตามที่นักวิชาการจีนใช้

- เมื่อคำที่มีเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 6 /213/ เกิดหน้าคำอื่น จะเปลี่ยนเป็นเสียงต่ำตก /51/ ตัวอย่างคำเช่น /ts^๑m213 ka44/ “ที่นั่น” จะออกเสียงเป็น [ts^๑m51 ka44]

- ในคำสองพยางค์ พยางค์ที่หนึ่งจะออกเสียงเบา ไม่เน้นเสียงวรรณยุกต์ประจำคำ ในบทความนี้จะใช้สัญลักษณ์ / ° / ตัวอย่างคำเช่น /tu6 ma:i6/ “อย่างนี้” จะออกเสียงเป็น [tu° ma:i6] คำว่า /tsi6 k^๑5/ “ก็” จะออกเสียงเป็น [tsi° k^๑5]

- คำลงท้ายประเภทแสดงอารมณ์ความรู้สึก ก็จะออกเสียงเป็นเสียงเบา ไม่เน้นวรรณยุกต์ประจำคำ เช่น /la°/ “ละ” /pa°/ “เออะ” เป็นต้น

4. เมื่อเปรียบเทียบกับระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยอื่นๆ พบว่าระบบเสียงภาษาเหมานานคล้ายคลึงกับภาษาจ้วงเหนือสำเนียงก๊วยเป่ย์ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าภาษาเหมานานได้รับอิทธิพลเสียงวรรณยุกต์มาจากภาษาจ้วง ลักษณะเช่นนี้พบได้ในภาษาชนกลุ่มน้อยหลายภาษาในประเทศจีนซึ่งได้รับอิทธิพลระบบเสียงวรรณยุกต์มาจากภาษาอื่นเช่นเดียวกัน

2.4 โครงสร้างพยางค์ (C=Consonant ,V=vowel) นักวิชาการจีนตัดสินให้พยัญชนะชุดเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก/w/ กับพยัญชนะชุดเปลี่ยนเป็นเพดาน /j/ เป็นพยัญชนะต้นเดี่ยว เพราะมองว่าเป็นการออกเสียงของฐานกรณ์เดิมแล้วเปลี่ยนไปเป็นฐานกรณ์อื่นเท่านั้น แต่ฐานกรณ์ของเสียงพยัญชนะที่แท้จริงยังคงตัดสินว่าเป็นพยัญชนะเดิมอยู่ ดังนั้นพยัญชนะต้นในภาษาเหมานานจึงมีเพียงเสียงเดียวคือ /C/ ส่วนเสียงสระมีสระเดียวกับสระประสม โดยมองว่าสระมีหัวสระ ท้องสระและหางสระ จะเห็นว่าส่วนที่เป็นหัวสระคือ /V/ ส่วนที่เป็นท้องสระคือ /V/ แต่ส่วนที่เป็นหางสระอาจจะเป็นสระ/V/ เช่น /au/ หรือเป็นพยัญชนะ /C/ เช่น /am/ ก็ได้ ดังข้อมูลต่อไปนี้

C V	m ^b ɛ1	แพะ
	n ^๑ 3	หนู(rat)
	mu5	หมู
C V V C+หัวสระ+หางสระ	ŋa:u6	เนา (อยู่)
	pa:i1	ไป
	ŋda:u1	เรา
C V C C+หัวสระ+หางสระ	t ^s a:p8	สับ
	vin3	บิน
	swa:ŋ3	เย็นสบาย (อ.=ส่วง,โล่งสบาย) (จ.=爽shuǎng,โล่งสบาย)

3 ระบบคำ

คำในภาษาเหมานานมีคำที่พ้องกับภาษาในสาขาและแขนงเดียวกันเช่น ส่วย ตัง จ้วง ไต หลี เป็นต้น นอกจากคำศัพท์ร่วมเชื้อสายแล้ว ยังมีคำศัพท์เฉพาะเผ่าพันธุ์ภาษาเหมานานที่ไม่พ้องกับภาษาอื่นๆ คำศัพท์ส่วนใหญ่เป็นคำโดดพยางค์เดียวและมีคำสองพยางค์บ้างแต่ไม่มาก มีคำประสมสองพยางค์ที่เกิดจากการประสมคำของคำโดด และมีคำยืมจากภาษาจีนทั้งที่เป็นคำสงสัยว่าร่วมเชื้อสาย คำยืมเก่าและคำยืมใหม่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 คำโดด แบ่งได้ดังนี้

- (1) คำโดดพยางค์เดียว เป็นคำหนึ่งพยางค์ที่มีความหมายในตัวเอง สามารถใช้โดยอิสระได้ ตัวอย่างคำต่อไปนี้เทียบกับภาษาที่ใกล้ชิดกันสามแขนงคือ แขนงจ้วง-ไต ได้แก่ ภาษาไต คัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษาไต” (Yu Cuirong, Luo Meizhen, 1979) ภาษาจ้วงคัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษาจ้วง” (Wei Qingwen and Tan Guosheng, 1980) ภาษาปู้อี้คัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษาปู้อี้” (Yu Cuirong, 1980) แขนงตัง-ส่วย ได้แก่ ภาษาดังคัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษาดัง” (Liang Min, 1979) ภาษาส่วยคัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษาส่วย” (Zhang Junru, 1980) ภาษาเหมานานคัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษาเหมานาน” (Liang Min, 1980) ภาษามู่หล่าวคัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษามู่หล่าว” (Wang Jun and Zheng Guoqiao, 1979) และแขนงภาษาหลี ได้แก่ ภาษาหลี คัดมาจาก “ปริทรรศน์ภาษาหลี” (Ou Yang Jueya and Zheng Yiqing, 1979) ผู้เขียนได้นับอักษรตัวหนาเพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ว่าคำศัพท์ภาษาเหมานานใกล้ชิดกับภาษาไต ซึ่งจากการเน้นคำศัพท์จะเห็นว่าภาษาเหมานานใกล้ชิดกับภาษาแขนงตัง-ส่วย และบางคำก็คล้ายกับภาษาในแขนงจ้วงไต ส่วนภาษาหลีแยกก็มีร่องรอยความสัมพันธ์อยู่ แต่ไม่มาก จึงแยกออกไปเป็นภาษาไทรอบนอก

คำศัพท์ร่วมเชื้อสาย										
จ้วง-ไต	ไทย	วัน	เดือน	ฝน	น้ำ	ไฟ	ไก่	น้อง	ลูก	มด
	ไต	van2	dən1	fun1	nam4	fai2	kai5	nɔŋ4	luk8	mot8
	จ้วง	ŋon2	dɯn1	fɯn1	nam4	fei2	kai5	nu: ŋ4	lɯk8	mot8
	ปู้อี้	ŋon2	dɯ:n1	vɯn1	zam4	vi2	kai5	nuaŋ4	lɯʔ8	mat8
ตัง-ส่วย	ตัง	man1	ŋa:n1	pjən1	nam4	pui1	a:i5	noŋ4	la:k10	mət8
	ส่วย	van1	njen2	fən1	nam3	vi1	qa:i5	nu4	la:k8	mət8

	เหมา	van1	njen2	fin1	nam3	vi1	ka:i5	nuŋ4	la:k8	mət8
	หนาน									
	มู่หล่าว	fan1	njen2	kwən1	nəm4	fi1	ci1	nuŋ4	la:k8	mYət8
หลี่	หลี่	van1	ŋa:n1	fun1	nam3	fei1	khai1	gu:ŋ4	fw:ʔ7	put8
คำศัพท์เฉพาะเผ่าพันธุ์ภาษาเหมาหนาน										
มือ	si:m3		ให้	ʔna:k7		กว้าง	ba6		เสื่อ	məm4
โต๊ะ	ceŋ6		ล้ม	cham5		พูด	la4		ถนน	khun4
กิน	na4		ดำ	nak5		เตียง	poŋ3		ข้าว	əm3

- (2) คำโดดสองพยางค์ แต่ละพยางค์หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของพยางค์ไม่สามารถแยกออกจากกันและมีความหมายโดยอิสระได้ ไม่ใช่ลักษณะของการเติมหน่วยคำเติมเพื่อให้มีความหมายทางไวยากรณ์ และไม่ใช้คำประสม นอกจากนี้ยังพบว่าคำส่วนใหญ่พยางค์หน้าและพยางค์หลังเป็นพยัญชนะเดียวกัน ส่วนมากพบว่าเป็นคำเรียกสัตว์จำพวกแมลง ตัวอย่างคำเช่น

คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย
təm2 tən2	แมลงสาบ	ɔŋ5 i:t7	จักจั่น	ta1 chap7	ตะขาบ
buŋ6 ba4	ผีเสื้อ	tuŋ6 tin6	แมลงปอ	kuŋ6 ɲu1	แมงมุม

3.2 คำที่มีการเติมคำอื่น มีสามแบบคือ

3.2.1 คำเติมหน้า มีทั้งแบบที่เติมแล้วไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย และแบบที่เติมแล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย แบ่งได้ดังนี้

หน่วยคำเติมหน้า	คำหลัก	เปลี่ยนเป็น	ตัวอย่างคำ			
/tsi6/ ไม่มีความหมายในตัวเอง เมื่อเติมแล้วจะทำให้คำกริยาเปลี่ยนเป็นคำนาม	กริยา	นาม	vjen1	ฝัน	tsi6 vjen1	ความฝัน
			pjen4 (จ.=辨 biàn)	เปี่ยม	tsi6 pjen4	ผมเปีย

/ tsi6/ เมื่อเติมหน้าคำกริยาแล้ว จะทำให้เปลี่ยนเป็นคำคุณศัพท์มี ความหมายว่า “น่า”	กริยา	คุณศัพท์	khu1	กลัว	tsi6 khu1	น่ากลัว
			cu1	หัวเราะ	tsi6 cu1	น่าขัน (ตลก)
/ta5/ ความหมายเดิมแปลว่า “ตรงกลาง” ใช้เติมหน้าคำนาม เมื่อเติมแล้วสื่อความหมายถึง “กลาง”	นาม	นาม	van1	วัน	ta5 van1	กลางวัน
			ʔŋam5	คีน	ta5 ʔŋam5	กลางคีน
/ni4/ ความหมายเดิมแปลว่า “แม่” ใช้เติมหน้าคำนาม เมื่อเติม แล้วสื่อความหมายถึง “ผู้หญิง” หรือ “ใหญ่”	นาม	นาม	zi4	กัญแจ	ni4 zi4	แม่กัญแจ
			si:m3	นัว	ni4 si:m3	นัวหัวแม่มือ
/tu3/ เติมหน้าคำกริยา เพื่อให้ กริยานั้นกระทำร่วมกันสองฝ่าย คล้ายกับ “กัน” ในภาษาไทย	กริยา	กริยา	can4	ตี	tu3 can4	ตีกัน
			ta:u3 (จ.= 斗 dòu)	ต่อ (สู้)	tu3 ta:u3	ต่อสู้กัน
/la:k8/ ความหมายเดิมแปลว่า “ลูก” เติมหน้าคำนามบอก ลักษณะเป็นลูก เป็นก้อน เป็นผล	นาม	นาม	ma4	กระสุน	la:k8 ma4	ลูกกระสุน
			pən2	จาน	la:k8 pon2	ลูกคิด

3.2.2 คำเสริมสร้อย ที่เรียกว่าคำเสริมสร้อยเพราะว่าส่วนที่เสริมเข้ามาข้างหลังคำ
แต่นั้นไม่ได้เป็นคำที่มีความหมายในตัวเอง และไม่ได้เป็นหน่วยคำที่เติมเพื่อให้เกิดเป็นความหมายใหม่ หรือมี
หน้าที่ทางไวยากรณ์เปลี่ยนไปแต่อย่างใด แต่เป็นลักษณะของคำเสริมสร้อยเป็นเสียงต่อท้ายเท่านั้น หรือเพื่อ
เพิ่มความหมายของคำให้กว้างขึ้น เข้มข้นขึ้น ชัดเจนขึ้น ซึ่งในภาษาหมานานมีวิธีการสร้างคำเสริมสร้อย
หลายแบบ ได้แก่

- (1) **คำซ้ำเพื่อเสียง** เป็นลักษณะของการซ้ำคำ โดยที่เสียงที่ซ้ำในพยางค์ที่สอง
เป็นการซ้ำพยัญชนะของพยางค์แรก แต่เปลี่ยนสระเป็น /-ɔk7/ เมื่อซ้ำคำ
แล้วมีการแปรทางความหมายว่า “ค่อยๆ ทำไปเรื่อยๆ” หรือ “ทำได้ง่าย”
ตัวอย่างคำเช่น

คำเดิม	ความหมาย	/-๖k7/	ความหมาย
v๑t7	ทิ้ง	v๑t7 v๖k7	ทิ้งไปเรื่อย ๆ / ทิ้งไปง่าย ๆ
ma:k7	ผ่า	ma:k7 m๖k7	ฟันไปเรื่อย ๆ / ผ่าออกได้ง่าย ๆ
pjan2	ฝน (ลับ/บด)	pjan2 pj๖k7	ฝนไปเรื่อย ๆ / ฝนได้ง่าย ๆ

(2) การเติมหน่วยคำซ้ำแล้วซ้ำคำ จากคำศัพท์หนึ่งพยางค์ A เติมหน่วยคำซ้ำ เพื่อเสียงเป็นสองพยางค์ AB โดยคำที่ซ้ำนี้มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน แต่เปลี่ยนสระกับพยัญชนะท้าย เมื่อซ้ำเป็นสองพยางค์แล้ว ก็ซ้ำคำสองพยางค์ นั้นอีกชั้นหนึ่งเป็น ABAB หรือ ABAC แต่ความหมายที่แท้จริงยังคงอยู่ที่ พยางค์แรก ตัวอย่างคำเช่น

คำเดิม	ความหมาย	AB	ความหมาย	ABAB หรือ ABAC	ความหมาย
ba6	กว้าง	ba6 b๑t8	กว้าง ๆ	ba6 b๑t8 ba6 b๑t8	กว้าง (ใหญ่ไพศาล)
tu๗5	ขุ่น	tu๗5 tut7	ขุ่น ๆ	tu๗5 tut7 tu๗5 t๗1	ขุ่น (คลุ้ม)

(3) การเติมพยางค์เสริมสร้อย เป็นการเติมพยางค์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพยางค์แรก พยางค์ที่เติมเข้ามานี้ไม่มีความหมายในตัวเอง และไม่เป็นระบบระเบียบ แต่การเติมนั้นมีผลต่อความหมายที่เข้มข้นขึ้น⁷ ตัวอย่างคำเช่น

kwa3	kwa3 swan1	kwa3 swa:๗1	swan1 ๗๑๑n1
ขาว	ขาว (มาก)	ขาว (มากขึ้น)	ขาว (ขาวสะอาดหมดจด)
la:n3	ca๗8	la:n3 lin6 lin6	la:n3 z๗๕ z๗๓7
แดง	แดง (เลือก)	แดง (เรื่อย ๆ)	แดง (แจ่ม ๆ)
pi1	pi1 ๑:n1 ๑:n1	pi1 u:t7 u:t7	pi1 ๑3 n๑3 a:u3 na:u4
โยก	โยก (เยก)	โยก (เยกไปมา)	โยก (ไปเยกมา)

3.3 คำประสม คือการนำคำโดดที่มีความหมายในตัวเองมาประสมกัน แล้วเกิดเป็นคำที่มีความหมายที่ใกล้เคียงกับรากคำเดิม หรือเกิดความหมายใหม่ มีหลายวิธีได้แก่ **1.แบบรวมคำ** คือการนำคำโดด

⁷ ลักษณะเช่นนี้คล้ายกับวิธีการใช้คำเสริมสร้อยเพื่อขยายคำนามหรือคำคุณศัพท์ในภาษาไทยถิ่นอีสาน เช่น แจ้ง / รู / ขนาด มีคำเสริมสร้อยว่า จิงปิง (เล็กน้อย) จางปาง (ใหญ่มากขึ้น) แจงแปง (มากกว่าจางปาง) โจงโปง (ใหญ่ที่สุด) ดูเรื่องคำเสริมสร้อยในภาษาไทยถิ่นอีสานในบทความเรื่อง “การศึกษาทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์เรื่องความสัมพันธ์ของคำเสริมสร้อยสองพยางค์ในภาษาไทยถิ่นอีสานกับภาษาจีน” (เมฆม, 2552, หน้า 9-42)

สองคำที่มีความหมายในตัวเองมาประสมกัน เมื่อประสมกันแล้วคำทั้งสองต่างแสดงความหมายเท่าๆกัน ความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกับคำเดิมทั้งสองคำ **2.แบบขยายความ** คือการนำคำสองคำมาเรียงต่อกัน คำหน้าทำหน้าที่บอกความหมายหลัก คำหลังทำหน้าที่ขยายความหมายของคำหน้าให้ชัดเจนขึ้น **3. แบบกริยากรรม** คือ คำประสมที่คำหน้าเป็นคำกริยาและคำที่ตามมาเป็นกรรมที่รับการกระทำของกริยาข้างหน้านั้น เมื่อประสมแล้วเกิดเป็นความหมายใหม่ที่แปรมาจากความหมายเดิมของคำทั้งสอง **4. แบบประธานกริยา** คือ คำประสมที่คำหน้าทำหน้าที่เป็นประธาน คำที่ตามมาเป็นภาคแสดงบอกลักษณะหรือการกระทำของประธานข้างหน้านั้น **5. แบบเสริมความ** คือ คำประสมที่คำข้างหน้าเป็นคำที่แสดงความหมายหลัก ส่วนคำที่ตามมามีหน้าที่เสริมความหมายของคำข้างหน้าให้ชัดเจนขึ้นแต่ไม่ใช้การขยายความ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

รูปแบบคำประสม	ตัวอย่างคำ		
แบบรวมคำ	vɔk7 ci:t7 “ปวดบวม” บวม ปวด	ti:n1 si:m3 “ฝีมือ” ดี นี มือ	va:i1 nuŋ4 “พี่น้อง” พี่ น้อง
แบบขยายความ	moi2 ʰda1 “ขนตา” ขน ตา	mɒɛ1 na3 “ปีหน้า” ปี หน้า	nɔk8 ɛp7 “เปิดป่า” นก เปิด
แบบกริยากรรม	tɔ:i5 na3 “ต่อหน้า” ต่อ หน้า	ti:ŋ3 sa1 “เป็นไข้” โตน ไช้ (จ.= 痧shā ไช้)	tɔk7 ləŋ2 “ล้ำหลัง” ตก หลัง
แบบประธานกริยา	ɛŋ2 li1 “เป็นห่วง” ห่วง ผู้/เปื่อย	dɔ6 la:u4 “ใจกล้า” ความกล้า ใหญ่	ko3 ci:t7 “ปวดหัว” หัว ปวด
แบบเสริมความ	bi:k8 ɛŋ2 “หิว” หิว ห่วง	la:n3 la:k8 kɯ2 “สีม่วง” แดง ลูก (มะ)เขือ	cau1 tjaŋ1 “อายุยืน” ชีวิต ยาว(จ.= 长cháng)

3.4 คำยืมจากภาษาจีน จากการตรวจสอบข้อมูลคำศัพท์พบว่าภาษาเหมาหนานมีคำที่สัมพันธ์กับภาษาจีนจำนวนมาก แบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้

(1) คำศัพท์ร่วมเชื้อสายกับคำศัพท์ยืมเก่า ในแวดวงนักวิชาการจีนตัดสินว่าคำศัพท์ในภาษาของชนกลุ่มน้อยที่พ้องกับภาษาจีนนั้นเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีน แบ่งเป็นสองชุดคำคือ กลุ่มหนึ่งเป็นคำศัพท์ที่ยืมมาตั้งแต่อดีตเรียกว่า “คำยืมเก่า” เป็นคำศัพท์ที่ยืมมาจากภาษาจีนยุคกลาง

ประวัติศาสตร์⁸ และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นคำที่ยืมมาภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมจีน ค.ศ.1949 เรียกว่า “คำยืมใหม่” แต่ขณะเดียวกัน ในแวดวงวิชาการที่ศึกษาภาษาไท-จีน ก็มีผลงานการศึกษาส่วนหนึ่งที่พยายามพูดถึงคำศัพท์ร่วมเชื้อสายไท-จีน ซึ่งก็มีความเห็นว่ามีคำศัพท์ในภาษาไทยหลายๆภาษากับคำศัพท์ภาษาจีนเป็นคำศัพท์ที่เคยใช้ร่วมกันในอดีต คำศัพท์กลุ่มนี้ส่วนมากเป็นคำโดดหนึ่งพยางค์ ซึ่งสามารถหาคำที่พ้องกันได้ในภาษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับตระกูลไท ดังตัวอย่างต่อไปนี้ (รายการคำศัพท์นี้คัดมาจากหนังสือปริทรรศน์ภาษาต่างๆ ดังที่ได้ชี้แจงรายชื่ออ้างอิงไว้ในหัวข้อ 3.1)

จ้วง-ไต	ไทย	คำ(ทอง)	ที่	เงิน	เปลี่ยน	ถอย	ถ่าน	นก	ช้าง
	ไต	xam2	ti6	๗๐n2	pin1	th๑i1	tha:n5	nok8	tsa:๗4
	จ้วง	kim1	ti6	๗๐n2	pi:n5	thoi5	tha:n5	๗ok8	๘a:๗4
	ปู้อี	t๘im1	zi6	๗an2	pi:n5	tui1	tan5	zok8	tsa:๗4
ต้ง-ส่วย	เหมาหนาน	cim1	ti6	๗an2	pjen5	th๑:i5	tha:n5	n๑k8	tsa:๗4
	ต้ง	๑om1	ti6	๗an2	pjin5	thoi5+	tha:n5	mok8	๘a:๗5+
	ส่วย	๑um1	ti6	๗an3	pjen5	๑dut7	tha:n5	nok8	tsa:๗4
	มูหล่าว	c๑m1	ti6	๗an2	pjen5	thoi5	tha:n5	n๑k8	tja:๗4
หลี่	หลี่	kim3	ti:๑8	kan1	๑a๑๑2	thui3	tsa๑๑1	ta๑7	ไม่มีคำเรียก
	จีน	金jīn ⁹	地dì	银yín	变biàn	退tuì	炭tàn	鸟niǎo	象xiàng

(2) คำยืมใหม่ ภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม รัฐบาลจีนปกครองและดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศอย่างทั่วถึง ทำให้คำศัพท์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การศึกษา วิทยาการต่างๆ หลังไหลเข้าสู่ภาษาของชนกลุ่มน้อยเป็นจำนวนมากและต่อเนื่อง โดยที่ชนกลุ่มน้อยต่างๆยืมคำศัพท์ภาษาจีนมาจากภาษาจีนสำเนียงท้องถิ่นที่ใกล้เคียง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำภาษาจีน	คำอ่านภาษาจีนกลาง	คำภาษามูหล่าว	ความหมาย
共产党	gòngchǎndǎng	ku๗4 tsha:n3 ta:๗3	พรรคคอมมิวนิสต์
工厂	gōngchǎng	ku๗5 tsha:๗3	โรงงาน
国家	guójiā	kwo6 ca5	ประเทศ
革命	gémìng	k๑6 min4	ปฏิวัติ
发展	fāzhǎn	fa6 tsjen3	พัฒนา

⁸ การแบ่งประวัติศาสตร์เสียงภาษาจีนโบราณมีสองยุคคือ ภาษาจีนยุคก่อนประวัติศาสตร์ (หมายถึงช่วงเวลานับตั้งแต่ 1046 - 256 ปีก่อน

คริสตกาล) ภาษาจีนยุคกลางประวัติศาสตร์(หมายถึงช่วงเวลา ค.ศ. 420 - 927)

⁹ ภาษาจีนโบราณออกเสียงว่า [krim] ภาษาจีนถิ่นกว่าโจว [kam1] ภาษาถิ่นหมิ่นหนาน [gim1] ภาษาถิ่นแคะ [gim1] ข้อมูลนี้สืบค้นจากเว็บไซต์ชื่อ 汉语方言发音字典 Hànyǔ fāngyán fāyīn zìdiǎn “พจนานุกรมเสียงภาษาถิ่นจีน” เข้าถึงได้ทาง <http://cn.voicedic.com/>

4. ระบบไวยากรณ์

ภาษาเหมานานเป็นภาษาคำโดด คำแต่ละคำมีความหมายในตัวเองและใช้ได้โดยอิสระ ไม่มีการเติมหน่วยคำลงในคำเพื่อเปลี่ยนแปลงหน้าที่หรือลักษณะทางไวยากรณ์ รูปแบบการประกอบคำและประโยคเป็นการนำคำมาเรียงต่อกันตามลำดับและโครงสร้างทางไวยากรณ์ โดยมีรูปแบบไวยากรณ์ที่สำคัญๆ ดังนี้

4.1 โครงสร้างประโยคความเดียวพื้นฐาน คือ [S.V.O] ตัวอย่างประโยคเช่น

<i>h_{e2} tɔ3 m_bjai3</i>	ฉันตกปลา	<i>h_{e2} ɔi4 ai1 na:n6</i>	ฉันเป็นชาวเหมานาน
ฉัน ตก ปลา		ฉัน เป็น คนหนาน	(จ. = 是 shì, เป็น/คือ)
<i>n_de1 za:ŋ4 mu5</i>	เราเลี้ยงหมู	<i>man2 kwai1 ?ja5</i>	เขาไถนา
เรา เลี้ยง หมู	(จ. = 养 yǎng, เลี้ยง)	มัน ไถ นา	

4.2 การใช้คำลักษณนาม คำลักษณนามของภาษาเหมานาน แบ่งเป็นคำลักษณนามสำหรับคำนามและลักษณนามสำหรับคำกริยา โครงสร้างการใช้คำลักษณนามของคำทั้งสองไม่เหมือนกัน คือ โครงสร้างคำลักษณนามสำหรับคำนามเป็น [ตัวเลข+ลักษณนาม+คำนาม] ส่วนโครงสร้างคำลักษณนามสำหรับคำกริยาเป็น [คำกริยา+ ตัวเลข + ลักษณนาม]

คำลักษณนามและตัวเลขปกติ				
คำลักษณนามของคำนาม	<i>si5 tɔ2 kwi2</i>	ควายสี่ตัว	<i>ɔit7 tɔ2 nɔk8</i>	นกเจ็ดตัว
[ตัวเลข+ลักษณนาม+คำนาม]	สี่ ตัว ควาย		เจ็ด ตัว นก	
คำลักษณนามของคำกริยา	<i>pa:i1 si5 ca:u1</i>	ไปสี่ครั้ง	<i>kau5 pja:t7 ca:u1</i>	ดูแปดครั้ง
[คำกริยา+ตัวเลข+ลักษณนาม]	ไป สี่ ครั้ง		ดู แปด ครั้ง	

แต่ถ้าเป็นตัวเลข “1” คือคำว่า /dɛu2/ จะมีรูปแบบไม่เหมือนเดิม รูปแบบลักษณนามสำหรับคำนามเป็น

[ลักษณนาม + นาม + / dɛu2/] ส่วนรูปแบบลักษณนามสำหรับคำกริยาเป็น [กริยา + ลักษณนาม + / dɛu2/] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำลักษณนามของเลข 1 / dɛu2/				
คำลักษณนามของคำนาม [ลักษณนาม+นาม+/dɛu2/]	tɔ2 kwi2 dɛu2 ตัว ควาย เดียว	ควายตัวเดียว	dat8 ʔwon dɛu2 อัน ถ้วย เดียว (จ.= ʔwǎ ถ้วย)	ถ้วยใบเดียว
คำลักษณนามของคำกริยา [กริยา+ลักษณนาม+ dɛu2]	ʔa1 ʔa1 dɛu2 จับ จับ เดียว	จับครั้งเดียว	kau5 ca:u1 dɛu2 ดู คราว เดียว	ดูครั้งเดียว

นอกจากนี้ การซ้ำคำลักษณนามจะแสดงความเป็นพหูพจน์ว่า “ทุก~” หรือ “แต่ละ~” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การซ้ำคำลักษณนามและคำนามเพื่อแสดงความหมายเป็นพหูพจน์		
dat8 dat8 tu1 fa:n1 อัน อัน ล้วน หวาน “ทุกอันหวาน” (หวานหมดทุกอัน)	ai1 ai pa:i1 ju:n3 dai4 คน คน ไป ก็ ได้ “ใครๆไปก็ได้” (คนไหนไปก็ได้)	ceŋ6 ceŋ6 mɛ2 kha:u3 โต๊ะ โต๊ะ มี เหล้า “ทุกโต๊ะมีเหล้า” (มีเหล้าทุกโต๊ะ)

4.3 รูปแบบการใช้คำบ่งชี้ คำสรรพนามประเภทบ่งชี้ในภาษาเหมาหนานจะวางไว้ตำแหน่งท้ายสุด คือวางไว้ต่อจากส่วนที่ต้องการบ่งชี้ หากใช้บ่งชี้คำก็วางไว้หลังคำ ใช้บ่งชี้วลีก็วางไว้หลังวลี โครงสร้างคือ [ส่วนที่ต้องการบ่งชี้ + คำบ่งชี้] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

tɔ2 la:k8ce3 na:i6 คน ลูกชาย นี้	ลูกชายคนนี้	ja1 tɔ2 kwi2 la:u4 ka5 สอง ตัว ควาย ใหญ่ นั้น	ควายใหญ่สองตัวนั้น
tɔ2 pɔ4 ka5 ตัว วัว นั้น	วัวตัวนั้น	tsɔŋ2 kuk7 la:n3 dɛu2 na:i6 ตัว เสือ แดง เดียว นี้	เสือสีแดงตัวเดียวนี้
ba:n4 ka5 บ้าน นั้น	หมู่บ้านนั้น	ai1 nau1 อัน ไหน	อันไหน

ในเรื่องของคำบ่งชี้ พบลักษณะพิเศษในภาษาเหมาหนานคือ มีลักษณะของการหลอมคำ¹⁰ ของคำบ่งชี้กับคำนามที่ถูกบ่งชี้เป็นคำเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นาม+ บ่งชี้	หลอม คำ	ความหมาย	นาม+ บ่งชี้	หลอม คำ	ความหมาย	นาม+ พู่ฉา	หลอม คำ	ความหมาย
ci5 na:i6 ที่ นี้	ca:i6	ที่นี่	jaŋ6 na:i6 อย่าง นี้	ja:i6	อย่างนี้	ci6 ŋau1 ที่ ไหน	cau1	ที่ไหน
ci5 ka5 ที่ นั้น	ca5	ที่นั่น	jaŋ6 ka5 อย่าง นั้น	ja5	อย่างนั้น	jaŋ6 ŋau1 อย่าง ไหน	jau1	อย่างไหน

4.4 การขยายความ การขยายความในที่นี้คือการวางตำแหน่งของคำหลักที่ถูกขยายและตำแหน่งของคำที่ทำหน้าที่ขยายคำอื่น มีรูปแบบ ดังนี้

การขยายคำนาม คำคุณศัพท์ที่ทำหน้าที่ขยายคำนามมีทิศทางการขยายไปข้างหลัง โดยวางส่วนที่ขยายต่อจากคำนามหลัก รูปแบบคือ [คำหลัก + คำขยาย] ตัวอย่างประโยคเช่น

ตัวอย่าง	ความหมาย	ตัวอย่าง	ความหมาย
ai1 la:u4 คน แก่	คนแก่ (จ.=老lǎo, แก่)	kun1 ja:p7 ถนน แคบ	ทางแคบ
nam3 ɿ:t7 น้ำ ร้อน	น้ำร้อน	kuk7 mai5/ka:u5 เสื้อ ใหม่/เก่า	เสื้อใหม่/เก่า

การขยายคำคุณศัพท์และคำกริยา คำวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่ขยายคำคุณศัพท์และคำกริยาเพื่อ บอกระดับ บอกเวลา บอกขอบเขต บอกความต่อเนื่องและปฏิเสธ ล้วนวางไว้หน้าคำคุณศัพท์ที่ต้องการขยายทั้งสิ้น (ยกเว้นเมื่อขยายคำกริยาเพื่อบอกว่าระดับจะวางไว้หลังคำกริยา) และเนื่องจากคำส่วนใหญ่เป็นคำยืมมาจากภาษาจีน ลักษณะทางไวยากรณ์จึงเป็นแบบภาษาจีนด้วยเช่นกัน แต่ก็มีบางคำที่เป็นคำภาษาเหมาหนาน และมีบางคำที่พอจะมองเห็นร่องรอยร่วมเชื้อสายกับตระกูลไทยอยู่ ตัวอย่างคำเช่น

¹⁰ การหลอมคำในที่นี้คือ ใช้พยัญชนะต้นของคำแรก ผสมกับสระและวรรณยุกต์ของคำที่สอง หลอมให้คำสองคำเป็นคำเดียวกัน แต่ยังคงความหมายของคำที่หนึ่งและคำที่สอง

บอกระดับ เมื่อขยายคำคุณศัพท์ จะวางคำวิเศษณ์ไว้ หน้าคำคุณศัพท์	kəp8	ma:i4 na:i6 kəp8 voŋ1 ต้นไม้ นี้ มาก สูง	ต้นไม้สูงมาก
	hən3 (จ.=很hĕn,มาก)	man2 hən3 da:i2 มัน มาก ดี	เขาดีมาก
	tswai4 (จ.=最zui, ที่สุด)	man2 tswai4 da:i2 มัน ที่สุด ดี	เขาดีที่สุดใน
	tsin1 (จ.=真zhēn, จริง) (ท.=จริง)	tɔ2 ŋa:n6 na:i6 tsin1 la:u4 ตัว ห่าน นี้ จริง ใหญ่	ห่านตัวนี้ใหญ่ จริงๆ
บอกระดับ เมื่อขยายคำกริยาจะ วางคำวิเศษณ์ไว้หลัง คำกริยา	jin1 (จ.=真zhēn, จริง) (ท.=จริง)	hē2 pa:i1 jin1 ฉัน ไป จริง	ฉันไปจริง (จริงๆ)
	hən3 (จ.=很hĕn,มาก)	hē2 ko3 ci:t7 hən3 ฉัน หัว เจ็บ มาก	ฉันปวดหัวมาก
บอกเวลา	ja:p7	man2 ja:p7 pa:i1 มัน เพิ่ง ไป	เขาเพิ่งไป
	si:n1 (จ.=先xiān, ก่อน)	ŋ2 si:n1 pa:i1 เธอ ก่อน ไป	เธอไปก่อน
	ʔnaŋ1	man2 ʔnaŋ1 kam3 pa:i1 มัน ยัง ไม่ ไป	เขายังไม่ไป
บอกขอบเขต	kɔ3	hē2 kɔ3 mɛ2 tɔ2 kwi2 dɛu2 ฉัน แค่ มี ตัว ควาย เดียว	ฉันมีควายแค่ตัว เดียว
	ju:n3 (จ.=均jūn,ทั้งหมด)	ŋda:u1 ju:n3 pa:i1 เรา ล้วน ไป	เราล้วนไปกันทุก คน
บอกความต่อเนื่อง	tsu6 (จ.=就jiù,ก็)	man2 taŋ1 ŋ2 tsu6 pa:i1 มัน มา เธอ ก็ ไป	เขามาเธอก็ไป
ปฏิเสธ	kam3	kam3 da:i2 ไม่ ดี	ไม่ดี
	jɔŋ6	jɔŋ6 dɔ:t8 อย่า ดัง	อย่าส่งเสียงดัง

การขยายนามวลี มีทิศทางการขยายไปข้างหน้า โดยวางคำนามหลักไว้หลังสุด แล้ววางส่วนขยายไว้หน้า โดยมีคำว่า /ti°/¹¹ เป็นคำเชื่อมระหว่างทั้งสองส่วน ลักษณะเช่นนี้เป็นแบบเดียวกันกับไวยากรณ์ภาษาจีน ซึ่งคำว่า /ti°/ คือคำว่า 的 de ซึ่งเป็นคำยืมมาจากภาษาจีนเช่นกัน ตัวอย่างประโยคเช่น

ɕit7 zɒp8 m̩bɛ1 ti° ai1 la:u4 เจ็ดสิบปีที่คนแก่	คนแก่ที่อายุ 70 ปี
m̩bɛ1 kun5 ɕu1 dai4 ti° f̩u4 ปีก่อนเก็บเกี่ยวได้ที่ข้าว	ข้าวที่เก็บเกี่ยวได้เมื่อปีก่อน

4.5 การแสดงความเป็นเจ้าของ รูปประโยคของการแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาเหมานานมีสามแบบ คือ (1) รูปแบบของภาษาเหมานาน คือ [+ส่วนที่ถูกเป็นเจ้าของ ±/ tu6/+เจ้าของ] (2) แบบที่ยืมคำแสดงความเป็นเจ้าของมาจากภาษาจีน /ti°/ มีโครงสร้างแบบภาษาจีน คือ [+เจ้าของ ±คำแสดงความเป็นเจ้าของ/ti°/ +ส่วนที่ถูกเป็นเจ้าของ] และ (3) หากมีส่วนประกอบหน้าและหลังครบทั้งสองส่วน คำแสดงความเป็นเจ้าของสามารถละได้ทั้งสองรูปแบบ แต่หากมีส่วนใดส่วนหนึ่ง หรืออยู่ในรูปแบบที่มีคำว่า “เป็นของ” คำแสดงความเป็นเจ้าของจะบังคับปรากฏ รูปแบบ [+ส่วนที่ถูกเป็นเจ้าของ ±/tu6/+เจ้าของ] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปแบบ	+คำแสดงความเป็นเจ้าของ	-คำแสดงความเป็นเจ้าของ	ความหมาย
1.รูปแบบภาษาเหมานาน [+ส่วนที่ถูกเป็นเจ้าของ ±/tu6/+เจ้าของ]	ja:n1 tu6 f̩e2 บ้าน ของ ฉัน	ja:n1 f̩e2 บ้าน ฉัน	บ้านของฉัน / บ้านฉัน
2.รูปแบบภาษาจีน [+เจ้าของ ±/ti°/ +ส่วนที่ถูกเป็นเจ้าของ]	te1 ti° mu5 พวกเขา ของ หมู	te1 mu5 พวกเขา หมู	หมูของพวกเขา/ หมูพวกเขา
3.แบบบังคับปรากฏ [กรรม+เป็น/tu6/+ เจ้าของ]	na:i6 ɕi4 tu6 f̩e2 นี่ เป็น ของ ฉัน	ไม่สามารถละได้	นี่เป็นของฉัน

¹¹ คำว่า 的 de ในภาษาจีนเป็นคำช่วยโครงสร้าง ใช้ในโครงสร้างทางไวยากรณ์ได้หลายอย่าง ได้แก่ แสดงความเป็นเจ้าของ ขยายความ ยกตัวอย่าง แบ่งแยก และบอกผู้กระทำ เมื่อภาษาเหมานานยืมคำนี้มาใช้ ก็ปรากฏว่านำมาใช้ทั้งคำและรูปแบบไวยากรณ์ ดูรายละเอียดไวยากรณ์ภาษาจีนเรื่องนี้ได้ใน หนังสือชื่อไวยากรณ์จีนระดับต้น (เมฆม, 2558, หน้า 93-96)

4.6 ประโยคเปรียบเทียบ ภาษาเหมาหนานมีโครงสร้างประโยคเปรียบเทียบสองแบบ คือ (1) รูปแบบภาษาเหมาหนาน คำแสดงการเปรียบเทียบคือ /ta6/ “กว่า” รูปแบบ [A +คุณศัพท์ +/ta6/ +B] และแบบที่ (2) ยืมคำและรูปแบบไวยากรณ์มาจากภาษาจีน คือ /pi3/ “กว่า” (比bǐ) รูปแบบประโยคคือ [A /pi3/ B+ คุณศัพท์] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.รูปแบบภาษาเหมาหนาน	η2 ce5 ta6 ηe2 เธอ แก่ กว่า ฉัน	เธอแก่กว่าฉัน	η2 voη1 ta6 ηe2 เธอ สูง กว่า ฉัน	เธอสูงกว่าฉัน
2.รูปแบบภาษาจีน	η2 pi3 ηe2 ce5 เธอ กว่า ฉัน แก่	เธอแก่กว่าฉัน	η2 pi3 ηe2 voη1 เธอ กว่า ฉัน สูง	เธอสูงกว่าฉัน

4.6 การบอกตำแหน่ง โครงสร้างของคำบอกตำแหน่ง เช่น บน ล่าง หน้า หลัง ซ้าย ขวา คำเหล่านี้จะวางไว้หน้าคำนามหรือสรรพนาม รูปแบบคือ [คำบอกตำแหน่ง + คำนาม/สรรพนาม] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ηa:u6 na3 ηe2 เนา(อยู่) หน้า ฉัน	อยู่บนหน้าฉัน	ηa:u6 ʔju1 pja1 อยู่ บน ภู(เขา)	อยู่บนภูเขา
ηa:u6 ja:u3 ja:n1 อยู่ ใน บ้าน	อยู่ในบ้าน	ja:n1 ηe2 ηa:u6 ʔju1 pja1 บ้าน ฉัน อยู่ บน ภู(เขา)	บ้านฉันอยู่บนภูเขา

4.7 คำกริยาที่ต้องการกรรมสองตัว ในที่นี้คือคำว่า /ʔna:k7/ “ให้” มีโครงสร้างต่างจากภาษาไทย แต่เป็นแบบเดียวกันกับภาษาจีน คือ [ประธาน +ให้ + กรรมรอง(ผู้รับ) + กรรมตรง(ของ)] แต่อย่างไรก็ตามก็ยังพบว่ามีภาษาเหมาหนานถิ่นใต้ใช้รูปแบบต่างกัน คือ [ประธาน +ให้ + กรรมตรง(ของ) +กรรมรอง(ผู้รับ)] ซึ่งเป็นรูปแบบอย่างภาษาตระกูลไท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาษาเหมาหนานเขตกลาง	ηe2 ʔna:k7 man2 zjen2(จ.=钱qián) ฉัน ให้ มัน เงิน	ฉันให้เงินเขา
ภาษาเหมาหนานเขตใต้	ηe2 ʔna:k7 zjen2 man2 ฉัน ให้ เงิน มัน	ฉันให้เงินเขา

บทสรุป

บทความนี้เป็นบทความเชิงพรรณาลักษณะของภาษาเหมาหนาน ซึ่งเป็นภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนน้อยที่มีถิ่นฐานอยู่ในบริเวณเขตปกครองตนเองชาวจ้วง อำเภอกวนเจียง มณฑลกวางซี ประเทศจีน แม้ปัจจุบันนักภาษาศาสตร์ได้แยกภาษาตระกูลไทออกมาจากตระกูลจีน-ทิเบตแล้ว แต่แนวคิดการจัดภาษาตระกูลจีน-ทิเบตแบบเดิมก็ยังคงอยู่ ดังจะเห็นว่านักวิชาการจีนยังจัดภาษาเหมาหนานไว้ในตระกูลจีนทิเบต สาขาจ้วง-ต้ง แขนงต้ง-ส่วย ในขณะที่นักภาษาศาสตร์ปัจจุบันแยกภาษาตระกูลไทออกมาจากตระกูลใหญ่จีน-ทิเบต ซึ่งภายในตระกูลไทแบ่งเป็นภาษาไทแท้ ภาษาที่ใกล้ชิดกับภาษาไทและภาษาที่เกี่ยวข้องกับตระกูลไท ภาษาเหมาหนานที่กล่าวถึงในบทความนี้จัดเป็นภาษาที่ใกล้ชิดกับตระกูลไท เป็นระดับความสัมพันธ์แบบลูกพี่ลูกน้องกับภาษาไทแท้ นักภาษาศาสตร์เรียกชื่อว่า ตระกูลกัม-ส่วย คำว่า “กัม” มีที่มาจากชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งของภาษาดัง ซึ่งในการจัดแขนงภาษาของนักวิชาการจีน ก็มีแขนงต้ง-ส่วย ซึ่งก็ตรงกับตระกูลกัม-ส่วยนั่นเอง

จากที่ได้พรรณามาข้างต้นจะเห็นว่า จุดที่น่าสนใจในภาษาเหมาหนานก็คือ มีระบบเสียงก้องที่ครบที่สุดในบรรดาภาษาแขนงเดียวกัน คือ

ต้ง -ส่วย						
ต้ง	m	l	p	t		
ส่วย	ʔ _b	ʔ _d	m _b	n _d		
เหมาหนาน	ʔ _b	ʔ _d	m _b	n _d	n _ɗ	ŋg
มู่หล่าว	m	l	p	t		

ระบบเสียงก้องเหล่านี้ ในบางภาษายังมีอยู่แต่ไม่ครบ เช่น ในภาษาส่วย แต่บางภาษายังพอมีร่องรอยในคำบางคำ หรือในผู้สูงอายุบางถิ่นเท่านั้น เช่นภาษาดังสำเนียงหลงส่วย (融水 Róng shuǐ) ออกเสียงแบบมีเสียงก้องนำหน้า เช่น /dja1/ “ตา(eye)” /djam1/ “บ่อน้ำ” ในขณะที่ภาษามู่หล่าวไม่หลงเหลือเสียงเหล่านี้แล้ว แต่ด้วยหลักฐานพยัญชนะต้นของคำศัพท์ร่วมเชื้อสายเป็นเสียงปฏิกาดกัน จึงสามารถเทียบเสียงพยัญชนะดังตารางข้างต้นนี้ได้ เมื่อเป็นดังนี้ นักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาตระกูลไท จำเป็นต้องใช้ภาษาเหมาหนานเป็นภาษาต้นแบบในการสืบสร้างคำศัพท์ในแขนงต้ง-ส่วย

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือระบบคำและระบบไวยากรณ์ จากที่ได้อธิบายมาข้างต้นจะเห็นว่า ภาษาเหมาหนานกำลังอยู่ในภาวะที่ถูกภาษาจีนแทรกซึมเช่นเดียวกันกับภาษาของชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบคำหรือระบบไวยากรณ์ ดังจะเห็นว่าลำดับการวางตำแหน่งของคำมีสองแบบใช้ควบคู่กันไป คือ แบบภาษาเหมาหนานและแบบภาษาจีน ทำให้พบเห็นลักษณะทางไวยากรณ์ที่ยืมทั้งคำทางไวยากรณ์และโครงสร้างทางไวยากรณ์มาจากภาษาจีน หรือการใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์ภาษาเหมาหนานแต่ใช้คำภาษาจีน หรือไม่ก็ใช้รูปแบบภาษาจีนแต่ใช้คำภาษาเหมาหนาน ปรากฏการณ์เช่นนี้ทำให้ไวยากรณ์ภาษาเหมาหนานไม่เป็นระบบ

ระเบียบที่ชัดเจน และสร้างความสับสนให้กับผู้ที่ศึกษาภาษาเหมาหนานเป็นอย่างมาก ดังนั้นนักวิจัยที่จะศึกษาภาษาจำเป็นต้องรู้ภาษาจีนด้วยจะได้เข้าใจได้ว่า ไวยากรณ์ที่สลับสับสนไปมานั้นแท้จริงแล้วส่วนหนึ่งเป็นไวยากรณ์ของภาษาเหมาหนานแท้ๆ(ซึ่งพ้องกับภาษาในตระกูลไท) และอีกส่วนหนึ่งเป็นไวยากรณ์ที่ยืมมาจากภาษาจีน(ซึ่งแตกต่างไปจากภาษาตระกูลไท)

บรรณานุกรม

- เมฆม สอดส่องกฤษ (2552,มกราคม - เมษายน). การศึกษาทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์เรื่องความสัมพันธ์ของคำเสริมสร้อยสองพยางค์ในภาษาไทยถิ่นอีสานกับภาษาจีน. *วารสารมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 9(1) : 9-42.
- _____. (2554) *สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน*.อุบลราชธานี:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- _____. (2558). *ไวยากรณ์จีนระดับต้น*. กรุงเทพฯ:ภาษาและวัฒนธรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- สุพรรณิ กาญจนขัติ. (2539) .“อันนัม” ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์สาขากลสมัยใหม่: เอเชีย เล่ม 1 อักษรA-B ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ:ราชบัณฑิตยสถาน.179 – 183.
- สุริยา รัตนกุล.(2548). *นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ : ภาษาตระกูลไท*. กรุงเทพฯ:สหธรรมิก.
- 薄文泽. (1997). *《佯僮语研究》* 上海：上海远东出版社. (Bo Wenze.(1997) *การศึกษาวิชาภาษาหยางหวง*.เชียงใหม่:สำนักพิมพ์หยวนตงเจียงไห้.)
- 梁敏.(1979). *《侗语简志》* 北京：民族出版社. (Liang Min.1979. *ปริทรรศน์ภาษาตั้ง*. ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)
- 梁敏.(1980). *《毛难语简志》* 北京：民族出版社.(Liang Min.1980. *ปริทรรศน์ภาษาเหมานาน*.ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)
- 梁敏，张均如.(1996) *《侗台语族概论》* 北京：社会科学出版社. (Liang Min, Zhang Junru.(1996) *ปริทรรศน์ภาษาตั้ง-ไท*.ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์สังคมวิทยา.)
- 刘世彬.(2009).“ 贵州毛南族(佯僮人)族源探析” *黔南民族师范学院学报*. 第2期， 33-36.(Liu Shibin.(2009) “การสืบสาวที่มาของกลุ่มชาติพันธุ์เหมานาน หยางหวง ในมณฑลกุ้ยโจว”. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยครุศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์เหียนหนาน*.2009 (2) :33 – 36.)
- 欧阳觉亚，郑贻青.(1980). *《黎语简志》* 民族出版社，北京. (Ou Yang Jueya and Zheng Yiqing. (1979). *ปริทรรศน์ภาษาหลี่*.ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

喻翠容，罗美珍(1979).《傣语简志》北京：民族出版社. (Yu Cuirong and Luo Meizhen.(1979).ปริทรรศน์ภาษาไต.ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

喻翠容. (1980).《布依语简志》北京：民族出版社. (Yu Cuirong. (1980).ปริทรรศน์ภาษาบูอี.ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ชนชาติ.)

王均，郑国乔.(1979).《仫佬语简志》北京：民族出版社. (Wang Jun and Zheng Guoqiao.(1979). ปริทรรศน์ภาษามูหล่าว.ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

韦庆稳，覃国生.(1980).《壮语简志》北京：民族出版社. (Wei Qingwen and Tan Guosheng.(1980). ปริทรรศน์ภาษาจ้วง.ปักกิ่ง:สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

张景霓.(2006).《毛南语动词研究》北京：中央民族大学出版社. (Zhang Jingni.(2006). การศึกษาวิจัยคำกริยาในภาษาเหมานาน.ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยชาติพันธุ์ส่วนกลาง.)

张均如.(1980).《水语简志》北京：民族出版社. (Zhang Junru.(1980).ปริทรรศน์ภาษาสู่ย.ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

Edmondson, Jerold A. and Yang, Quan. (1988). Word initial preconsonants and the history of Kam-Sui resonant initials and tones. In Edmondson, Jerold A. and Solnit, David B. (eds.), *Comparative Kadai: Linguistic Studies Beyond Tai*, 143-166. The Summer Institute of Linguistics and the University of Texas at Arlington.

Li Fanggui.(1966). “Notes on the T'en (Yanghuang) language I: Intoduction and Phonology,” in *Academia Sinica/BHIP* 36.2:419-26.

Tian Qiao Lu. (2008a.). *A Grammar of Maonan*. Boca Raton (USA): Universal Publishers.

_____. (2008b.). *Maonan space*.สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2558. [Website] <http://maonan.org/index.asp>

新浪微博.(2015).汉语方言发音字典. 搜索日期:2015年5月26日
,[Website]<http://cn.voicedic.com/>. (Xinlang Weibo.(2015). พจนานุกรมเสียงภาษาถิ่นจีน. สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2558 , [Website] <http://cn.voicedic.com/>

中国历史文化遗产保护网委员会.(2015) 中国少数民族分布图.搜索日期:2015年9月16日, 网站<http://www.wenbao.net/> (Wenbao.(2015) คณะกรรมการสมาคมอนุรักษ์มรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีน.ภาพการตั้งถิ่นฐานของชนกลุ่มน้อยในประเทศจีน.สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2015, ,[Website]<http://www.wenbao.net/>)